

KRONIKLER

MEVZUAT KRONİĞİ

AMME HUKUKU

1 Haziran 1963 — 1 Ekim 1963

KANUNLAR :

1 — İhracatı geliştirmek amacile vergilerle ilgili hükümetçe alınacak tedbirlere dair kanun :

27 Haziran 1963 tarihli ve 261 sayılı ve «İhracatı geliştirmek amacıyla vergilerle ilgili olarak Hükümetçe alınacak tedbirlere dair» adlı kanun Birinci maddesinde, «Mamullerimize ihraç gücü kazandırmak amacıyla bunların tevsik edilecek ihraç fiyatlarında vergi, resim, harç ve benzer tesirler icra eden sair mükellefiyetleri, muaflık ve istisnalar ihdası veya iade suretiyle ve gerektiğı takdirde mevcut malî mevzuattaki ihracata müteallik muaflık, muvakkat kabul ve iade hükümlerini de geri bırakarak tamamen veya kısmen bertaraf etmeğe ve bu maksatla gerekli usulleri ihdasa, bunların uygulanmasını mümkün kılacak şartları hazırlamaya, bu usul ve şartlarda gerekli değıştirmeleri yapmağa Bakanlar Kurulunu» yetkili kılmıştır.

Aynı kanunun ikinci maddesine göre bu kanuna dayanılarak Bakanlar Kurulunca ihdas olunacak usullere, hazırlanacak şartlara ve bunların değıştirilmesine mütedair kararlar yayınlandıkları tarihte yürürlüğe girmekle beraber bu tarihten itibaren üç ay içinde yasama organının onayına sunulacaktır.

Sayın Prof Dr. Lütfü Duran yayınladığı bir makalede¹ 261 Sayılı Kanunun Birinci maddesi hükmünün bilhassa «yasama yetkisi T.B.M.M. dedir. Bu yetki devredilemez» ve «vergi, resim ve harçlar ve benzeri malî yükümler ancak kanunla konulur» diyen

1) Lütfü Duran; T. B. M. M. Yetkillilerini Bırakıyor, Milliyet Gazetesi, 7 Eylül 1963.

1961 Anayasamızın 5 inci ve 61/2 maddeleri hükümlerine açıkça aykırı olduğu görüşünü ileri sürmektedir.

Konu gerek Üçüncü ve Dördüncü Cumhuriyet Rejimleri esnasında Fransa'da gerekse Türk Parasının Kıymetini Koruma ve Millî Korunma Kanunları dolayısıyla memleketimizde etraflı şekilde olarak tartışılmış ve fakat hiçbir zaman ve hiçbir yerde, ne siyaset çevrelerinde ne de doktrin ve içtihadta kesin bir sonuca bağlanmamış çetrefil bir meseleye taallük ettiği için, işin fazla tafsilât ve teferruatına girmeden, değerli meslektaşımızın büyük bir kesinlikle ulaştığı «Anayasaya aykırılık» sonucuna kendi hesabımıza varamadığımızı söylemek isteriz.

Gerçekten bir kere 1924 Anayasasının «Meclis teşri salâhiyetini bizzat istimal eder.» ve «vergiler ancak bir kanun ile tarh ve ci-bayet olunabilir» diye 6 ncı ve 85 inci maddeleri ile 1961 tarihli bugünkü Anayasasının yukarda sözü geçen 5 inci ve 61 inci maddeleri arasında esas bakımından hiçbir fark olmadığına göre, konunun ele alınışında, 1924 ve 1961 Anayasaları arasında hiçbir farkın bulunmadığı sonucuna varmak gerekir.

Diğer taraftan Türk Parasının Kıymetini Koruma ve Millî Korunma Kanunlarının 1924 Anayasasına ve bilhassa 6 ncı maddesine uygun düşüp düşmediğini etraflı şekilde araştıran ve umumî olarak «décrets - lois» usulünün teamülî bir Anayasa usulü olduğunu, hatırladığımızı göre memleketimizde ilk defa işaret eden hukukçularımızdan biri Sayın *Prof Ragıp Sarıca*'nın gayet yerinde olarak işaret ettiği gibi : «Anayasamız bazı mesailin kanunla tanzimini emretmiş ise bundan çıkarılacak yegâne netice şudur ki : bu gibi mesail hakkında evvel emirde kanun vazınının bir kanun koyması şarttır. Fakat bu kadarı kâfi bir şarttır. Yani bu mesele müteallik kanun tek bir madde, tek bir hüküm sevketmekle iktifa eyliyebilir... bu takdirde kanun bu mesele hakkında bir hüküm koymuş sayılmak icap eder².

Nitekim 261 sayılı kanun, 1924 Anayasa sisteminden bu konuda farklı olmıyan 1961 sistemi için de bunu yapmıştır. Kaldı ki, kanaatimizce «dar bir pozitivizm» esasından hareketle, Anayasamızın 61 inci maddesinin vergi, resim ve harçların ancak kanunla konulabileceğini tasrih etmesine mukabil, 261 sayılı kanunun Bakanlar Kuruluna verdiği yetkinin hiçbir şekilde kanunlarda bulunmıyan yeni malî mükellefiyet yüklemegi tazammun etmediğini bilakis esas

2) *Ragıp Sarıca*, İcra Uzununun Tanzim Salâhiyeti, İst. 1943, s. 311.

itibariyle mevzuat tarafından konulmuş olan malî yükümlerin bazı hallerde kaldırılmasını ve bu hususun Yasama organınca tasvibini derpiş ettiği ve bu bakımdan sözü geçen kanunun 61 inci maddeye aykırı olmadığı söylenebilir.

261 sayılı kanunun Bakanlar Kuruluna tanıdığı yetkinin Anayasasının 5 inci maddesine aykırı olduğu iddiasına gelince; 1946 Fransız Anayasasının 13 üncü maddesinde buna benzer hüküm sevk edildiği halde, Fransız Devlet Şûrasının 6 Şubat 1953 tarihli istişarî kararında kabul edildiği gibi böyle bir hüküm, teşri mahiyetteki mes'elelerde yasama organının, esaslarını bizzat kendisinin yani bir kanunla tesbit etmesi şartı ile idarenin tanzim yetkisine atıfta bulunmasına engel değildir. Nitekim ünlü Fransız Amme hukukçusu *Prof. Georges Vedel* de bu kanaattedir³.

2 — Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Kanunu :

Prof. F. Baade'nin de raporunda belirttiği gibi; memleketimizde tediye ve bütçe açığının kısa zamanda kapatılması ancak turizm yolu ile kabil olabilir.

Bu itibarla denilebilir ki, Türkiye'nin içinde bulunduğu kalkınma hamlesinin ve yapılan kalkınma yardımının başarıya ulaşması turizm alanında girişilecek hamlenin başarılı olup olmamasına bağlı kalacaktır.

Gerçekten, protokoldaki yeri ne olursa olsun, 2 Temmuz 1963 tarihli ve 265 sayılı kanunla kurulan ve görevi : «Turizmi millî ekonominin verimli sektörü haline getirmek için yurdun turizme elverişli bütün imkânlarını değerlendirmek, turizm ile ilgili işleri yapmak, yaptırmak, düzenlemek teşvik, koordine etmek ve denetlemek, yurdu ve ulusu tanıtmaya yarımacak hizmetleri görmek ve haber ve yayın hizmetlerinin görülmesini kolaylaştırıcı tedbirleri almak»⁴ olan Turizm ve Tanıtma Bakanlığının memleketimiz hayatında çok önemli bir rolü ve yeri olduğuna ve olacağına şüphe yoktur.

Mukayeseli tetkikler, turizm konusunda beslenen ümitlerin ve yapılan hesapların - gerekli bütün tedbirler alınmak ve koordine edilmek şartıyla - hiç de «hayalî» olmadığını göstermektedir.

Filhakika meselâ İtalya'nın 1955 yılında turizmden sağladığı 211 milyon dolarlık gelir 1960 yılında 642 milyon dolara çıkmış, müteakip yıllarda ise bu artış daha da fazla olmuştur.

3) *Georges Vedel*; Droit Administratif, T. I, Paris, 1958, p. 135.

4) Kararın metni için bk. RG., 12 Temmuz 1963.

Akdeniz memleketlerinde turizm sayesinde elde edilen gelirin nasıl bir tempo ile yükselebileceğinin en güzel diğer bir örneği de İspanya'dır.

Ötedenberi İspanyol ekonomisinin «kurtarıcısı» olarak telâkki edilen turizmden⁵ İspanya'da 1958 de elde edilen gelir 72 milyon dolar iken, 1959 - 60 yıllarında İspanya'da girişilen kesif ve yerinde bir turizm faaliyeti sayesinde, turistlerden elde edilen döviz miktarı 1961 yılında 460 milyon dolara yükselmiş ve ötedenberi açık veren İspanyol bütçesi ve tediye bilânçosu, sırf turizm sayesinde bu açıklarını kapadığı gibi, altın ve döviz stoklarında kayda değer bir artış elde edilmiştir.

Buna rağmen bu gelirin, İspanya'nın turizmden elde edebileceği kazancın âzamî haddi olmadığı, İspanya, yol ve otel inşaatı, müsait turist köylerinin ve kamp yerlerinin kurulması, turistlere iyi ve dürüst muamele edilmesi konusunda müessir tedbirler almak ve başarı ile yürütmek politikasına devam ettiği takdirde, sağlanan geliri daha da arttırmak imkânının mevcut bulunduğu kabul edilmektedir.

Yabancıyı çekmek, turist akınını teşvik edip arttırmak için geniş reklâm ve propaganda kampanyalarına ihtiyaç vardır.

Turisti, ilân, neşriyat yolları ile, filimlerle, radyo ve televizyon programları ile uyanık tutmak ve reklâmlar sayesinde alâkasını ve kendisini celbetmek lâzımdır.

Esasen 20. yüzyıl bir reklâm ve propaganda çağıdır. Fakat turizm endüstrisi kadar hiçbir sanayi kolunda reklâm ve propaganda-ya ihtiyaç duyulmamıştır.

Nitekim bu anlamda olmak üzere, her türlü tanıtma faaliyetlerinin çelik, çinko, bakır gibi iptidai maddeler yatırımı demek olduğu ifade edilmiş A. B. D. daki turizm piyasasının büyük uzmanlarından *Mr. Thomas D. A. Brophy*, haklı olarak, tanıtmanın bir süs değil, çağımız ekonomisinin esaslı unsuru olduğunu ve bu unsur yetkili ve etkili şekilde kullanıldığı takdirde toplumun istifadesinin büyük olacağını söylemiştir.

Oysa memleketimizde reklâm ve propaganda işleri, kısaca tanıtma müessesesi daima ihmal edilmiş, yurdumuz ve özellikleri gerektiği şekilde hiçbir zaman tanıtılamamıştır.

5) *R. A. Hollier; L'Espagne et les Problèmes du Tourisme, I. T. R. I. Geneve 1956, P. 7.*

1954 yılında Milletlerarası bir kuruluşun Turizmi Geliştirme Komisyonu tarafından yayınlanan bir istatistikte, turizm konusunda yapılan tanıtma masrafları bakımından Türkiye'nin, 18 memleket arasında Belçika Kongosu ve Fas gibi o devrin sömürge memleketlerinden sonra geldiğini ve sondan sadece ikinci sırayı işgal ettiğini esefle görmek mümkündür⁶.

Yeni kurulan Bakanlığın adından da anlaşılacağı üzere turizmde tanıtmanın önemi nihayet kavrandığına ve bu iş için geniş meblâğlar ayrıldığına ve varılması gereken amaçlar Beş Yıllık Kalkınma Plânında tesbit edildiğine göre, bu konuda bir an evvel yabancı ve yerli tanıtma ve seyahat acentaları ile gerekli işbirliği yapılması, dünyada turist pazarlarının kazanılması için yurdumuzun tarihî eserlerinin, yılın her mevsiminde Türkiye toprakları üzerinde güneşli bir parçanın mevcut olduğunun, güney sahillerimizde güneşli günler sayısının yılda üç yüzü bulduğunun, fiyatlarımızın diğer memleketlere nazaran elverişliliğinin, bu konuda yazılan ve varılan ilmî etüd ve sonuçlara uygun ve en müessir ve az masraflı şekilde bütün dünyaya duyurulması, kısaca turistin kendiliğinden bizi ziyarete geleceği hayalinin artık terkedilmesi lâzımdır.

Maamafih son zamanlarda, Turizm ve Tanıtma konularında, teşhisten tedaviye yükselmek üzere bulunduğumuzun mutlu birçok emarelerini görmeğe başladığımızı da ifade etmek bizim için zevkli bir borçtur.

3 — Mahallî seçimler ile ilgili yeni mevzuat :

Bugünkü Anayasamız «Mahallî İdareler» kenar başlığını taşıyan 116 ncı maddesinde Mahallî İdarelerin İl, Belediye veya köy halkının müşterek mahallî ihtiyaçlarını karşılayan ve genel karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişileri olduğunu tasrih etmiş ve bu suretle memleketimizde üç nevi «Mahallî İdare» olduğuna işaret etmiştir : Köy, Belediye ve İl Özel İdaresi...

Nitekim Temmuz ayında çıkarılan ve Köy, Belediye ve İl İdaresi Kanunlarında değişiklik yapan 286, 306 ve 307 sayılı Kanunlarla Mahallî seçimler konusu yeniden düzenlenmiş bulunmaktadır.

Gerçekten 18 Temmuz 1963 tarihli ve 286 sayılı Kanunla 1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununa eklenen maddelere göre Köy

6) *L. J. Lickorish; Les Moyens Publicitaires et le développement du Tourisme 1955, P. 18 den naklen.*

7) 286 sayılı kanunun metni için bk. R.G; 26 Temmuz 1963 - 11464.

Muhtar ve İhtiyar Meclisi Üyeleri seçimi tek derecelidir. Çoğunluk usulüne göre Genel, eşit ve gizli oyla bütün yurttaki aynı günde ve dört yılda bir yapılır.

Köy Muhtar ve İhtiyar Meclisi Üyeleri seçiminde adaylık usulü yoktur. Seçmenler Muhtar için bir ad, üyeler için de asıl üye sayısının bir katı kadar az yazılmış oy puslalarını aynı zarfa koyarak aynı sandığa atarlar.

İhtiyar Meclisine son nüfus sayımına göre nüfusu binden az olan köylerde 8, ve binden fazla olan köylerde 12 kişi seçilir. Köy Muhtarlığına ve İhtiyar Meclisi Üyeliğine seçilebilmek için 25 yaşını tamamlamış olmak ve Köy Kanununun 286 sayılı Kanunla değişik 25 inci maddesinin aradığı diğer şartları haiz olmak lâzımdır.

Aynı günü çıkarılan 287 sayılı ve 4541 sayılı Kanunun bazı maddelerini değiştiren Kanuna göre, Şehir ve Kasabalardaki mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyeti seçimleri de Köy Muhtar ve İhtiyar Meclisi seçimleri ile aynı dönemde ve aynı günde yapılır.

19 Temmuz 1963 tarihli ve 307 sayılı ve Belediye Kanununda değişiklik yapılmasına dair olan Kanuna göre ise Belediye Meclisi Seçiminde «Nisbî temsil» ve Belediye Başkanları seçiminde «Çoğunluk» usulü uygulanır. Her belde bir seçim çevresidir. Belediye Başkanları seçimleri 4 yılda bir yapılır.

Seçilme yeterliğine sahip her vatandaş Belediye Meclisi üyeliğine ve Belediye Başkanlığına adaylığını koyabilir.

Belediye Meclisi Üyeleri ve Belediye Başkanları seçimi için ayrı ayrı oy puslaları tanzim edilir. Yani eskisinden farklı olarak Belediye Başkanlarını Meclis değil doğrudan doğruya halk seçer.

Yine 19 Temmuz tarihinde çıkarılan 306 sayılı Kanuna göre 13 Mart 1329 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilâyat Kanununa aşağıdaki esaslar eklenmiştir⁸⁾: İl Genel Meclisi Seçimi nisbî temsil usulüne göre dört yılda bir yapılır. Her ilçe bir seçim çevresidir. Seçilme yeterliğine sahip her vatandaş İl Genel Meclisi Üyeliğine adaylığını koyabilir.

Her İlde bir İl Genel Meclisi bulunur. İl Genel Meclisleri üyeleri İlçeler adına seçilir.

Son nüfus sayımına göre nüfusu yirmi bine kadar olan İlçelerden 1, Kırk bine kadar olan İlçelerden 2, Elli beş bine kadar olan İlçelerden 3, Yetmiş bine kadar olan İlçelerden ise 4 üye seçilir. Bundan sonra her yirmi beş bin nüfus için bir üye eklenir.

8) 306 ve 307 sayılı kanun metinleri için bk. R.G; 27 Temmuz 1963-11465.

Sözü geçen bütün kanunlarda her seçim döneminin son yılının Temmuz ayının 15 inci gününün seçimin başlangıç tarihi olduğu ve aynı yılın Eylül ayının 3 üncü Pazar gününe rastlayan günde oyların verileceği ifade edilmiş olmakla beraber, bu kanunlara eklenen geçici maddelere göre bu döneme mahsus olmak üzere, bütün mahallî seçimlerin 17 Kasım 1963 Pazar gününde yapılacağı ayrı ayrı tasrih edilmiştir.

Doç. Dr. İsmet GİRİTLİ

CEZA HUKUKU

1 — Af Kanunu :

24 Temmuz 1963 tarihli Resmî Gazetede yayınlanmış 275 sayılı kanunun geçici 3. maddesine göre «8 Nisan 1963 tarihinden önce iş uyuşmazlıkları veya 20 Şubat 1947 tarihli ve 5018 sayılı kanun gereğince kurulmuş işçi teşekkülleri ile iş verenler ve iş veren teşekkülleri arasında çıkmış uyuşmazlıklar dolayısıyla Türk Ceza Kanununun 201. ve 258. maddeleri, 266 ilâ 273. maddeleri hükümleri ve Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hürriyeti Kanununun cezaî hükümlerine giren suçlar ve bu suçlardan dolayı verilmiş cezalar affedilmiştir.»

2 — Serseri ve mazannaisu eşhas hakkında Kanun :

29 Temmuz 1963 tarihli Resmî Gazetede yayınlanmış 292 sayılı kanun, 26 Nisan 1325 tarihli Serseri ve Mazannaisu eşhas hakkında kanunu yürürlükten kaldırmıştır. Serseriler hakkında dayak cezasını ve ıslahı nefsedene kadar hürriyeti bağlayıcı cezayı kabul eden bu kanun hükümlerinin birçoğu bu nevi fiillere başka hükümler kabulü ile zaten sonraki mevzuat tarafından zımnen ilga edilmiş bulunmakla beraber, sarıh ilga suretile meseleye vuzuh verilmiş olmaktadır.

3 — Sendikalar Kanununun getirdiği suçlar :

24 Temmuz 1963 tarihli Resmî Gazetede yayınlanmış 274 sayılı kanunun 31. maddesi Ceza hükümleri başlığı altında 12 bend ihtiva etmektedir.

17. maddenin 1. fıkrasında işçilerin ve işçi teşekküllerinin işveren teşekküllerine, aynı şekilde, işverenlerin ve işveren teşekküllerinin işçi teşekküllerine üye olamayacağı, ikinci fıkrasında da bir işçi teşekkülünün bir işverenin veya işveren teşekkülünün kontrolüne tâbi kılınmayacağı veya bunların nüfûzu altında işçi teşekkülü kurulmasının tahrik edilemeyeceği beyan olunmakta, 31. maddenin birinci fıkrasında da bu yasaklara aykırı hareket edenlere 500 liradan 2.000 liraya kadar ağır para cezası tayin edilmiş bulunmaktadır.

17. maddenin 3. bendinde bir işçi teşekkülünün bir işveren veya bir işveren teşekkülü veya 5373 sayılı kanun gereğince kurulu bir teşekkül tarafından malî yollarla desteklenmesi gayesile faaliyette bulunmak yasak edilmiştir. 31. maddenin 2. bendinde bu yasağa aykırı hareket edenler için 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezası konulmuştur.

19. maddeye göre, «İşçilerin işe alınmaları, sendikalara girmemeleri, muayyen bir sendikaya girmeleri veya girmemeleri veyahut belli bir sendikadaki üyeliği muhafaza veya üyelikten istifade etmeleri şartına bağlı tutulamaz. - Hizmet akitlerine bu hükme aykırı şartlar konulamaz. - Bunun gibi, işveren, bir sendikaya üye olan işçilerle sendika üyesi olmayan işçiler veya ayrı sendikalara üye olan işçiler arasında; işçi alınmasında, işin sevk ve dağıtımında, işçinin meslekî ilerlemesi, ücreti, ikramiyesi ve primleri, sosyal yardım hakları ve disiplin hükümlerinin uygulanması ve sair hususlara ilişkin hükümlerin tatbiki veya çalıştırmaya son verilmesi bakımından herhangi bir ayırım yapamaz.» Bu hükümlere aykırı hareket eden işverenler 31. maddenin 3. bendine göre 500 liradan 2.000 liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılmaktadır.

Kanunun 20. maddesinin 1. bendine göre, işçi teşekküllerinin yönetim kurullarında veya başkanlığında görev almaları dolayısıyla kendi rızalarıyla işlerinden ayrılan işçiler; bu teşekküllerdeki görevlerinin son bulması üzerine işe alınmalarını istedikleri takdirde; işveren, bunları, boş yer varsa derhal; yoksa, yer boşaldığında, o andaki şartlarla eski işlerine veyahut eski işlerine uygun diğer bir işe, sair isteklilere tercih ederek almaya mecburdur. Bu hükme aykırı hareket eden işveren veya işveren vekili, 31. maddenin 4 numaralı bendine göre, 500 liradan 2.000 liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılmaktadır.

Kanunun 27. maddesine göre, «Sendikaların başkan ve yönetim kurulu üyeleri bu göreve seçildikten sonra üç ay içinde, kendileri-

nin, eşlerinin, velâyetleri altındaki çocuklarının malik buldukları malları ve gelirlerini gösteren bir bildirimini noterliğe tevdi etmek zorundadırlar. Bu şahıslar görev sürelerinin sonunda, seçilsinler veya seçilmesinler, mal ve gelir durumunu gösteren bir bildirimini yine bu hükme uyararak vermek zorundadırlar. 31. maddenin 6. bendi bu bildirim gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi halinde, suçlu hakkında 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezası tayin etmiştir.

Kanununun 28. maddesine göre bu kanun gereğince kurulan meslekî teşekküller üye kayıt defteri, karar defteri, gelen ve giden evrak kayıt defteri, zimmet defteri, aidat gelir ve gider defterleri, bilânço, envanter ve kesin hesap defteri, genel kurul kararlarının yazılmasına mahsus defterler ismile bir takım defterler tutmalıdırlar. Teşekkül tüzüğüne göre bu defterleri tutmayan sorumlu kişiler hakkında, 31. maddenin 7. bendine göre, 500 liradan 2.000 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur. Tekerrür halinde ağır para cezasının azamî haddi verilir.

29. maddeye göre, «Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller her hesap veya bütçe devresine ait bilânço ve hesaplarını ve çalışma raporlarını ait olduğu devreyi takip eden üç ay içinde Çalışma Bakanlığına gönderirler. Bu bilânço ve hesaplar meyanında teşekkülün o devre içindeki : 1. Gelirleri ve gelir menbaları; 2. Giderleri ve sarf yerleri; 3. Başkana ve idarecilere verilen ücretlerle memur ve müstahdemlere ödenen meblâğlar; 4. Para mevcudu; 5. Demirbaş mevcudu; 6. Gayrimenkul mevcudu; 7. Çalışma Bakanlığınca teşekkülün malî durumu ile ilgili olarak istenecek sair bilgiler bulunur.» Bu bilgi ve belgeleri süresi içinde Çalışma Bakanlığına göndermeyen sorumlu kişiler hakkında 500 liradan 2.000 liraya kadar ağır para cezası ile birlikte üç aydan eksik olmamak üzere hapis cezası verilmektedir.

30. maddenin 1. bendine göre, bu kanuna göre kurulan bir meslekî teşekkülün tüzüğü kanuna aykırı ise, iş dâvalarına bakmakla görevli mahallî mahkeme bu teşekkülün faaliyetten men'ine karar vermektedir. Bu teşekkülün sorumluları hakkında 31. maddenin 9. bendi gereğince 50 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasına hükmolunmaktadır.

16. maddeye göre, bu kanun hükümlerince kurulan teşekküller siyasî partilerden veya onlara bağlı teşekküllerden herhangi bir suretle maddî yardım kabul edemez ve onlara maddî yardımda bulunamaz ve onların teşkilâtı içerisinde yer alamaz. Bir siyasî partinin

adı altında meslekî teşekkül kurulamaz. Birinci maddenin üçüncü bendine göre de, bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin cins, aile, renk, dil, din, mezhep, inanç, siyasî kanaat ve siyasî parti farkı gözetmesi yasaktır. Bu yasaklara aykırı hareket edilmesi halinde, teşekkül, 30. maddenin 2. bendine göre iş dâvalarına bakmakla görevli mahallî mahkeme kararile üç aydan altı aya kadar faaliyetten men'edilmekte, bu hükümleri ihlâl etmiş olanlara 31. maddenin 10. bendi gereğince üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilmektedir.

Kanunun 22. maddesinin 3. bendine göre, «Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, üyesi buldukları milletlerarası teşekküllerden ve Türkiye Cumhuriyetinin üyesi bulunduğu milletlerarası teşekküllerden gayri dış kaynaklardan Bakanlar Kurulundan izin alınmadıkça yardım kabul edemezler.» Bu yasağa aykırı hareket halinde 30. maddenin 3. bendi gereğince iş dâvalarına bakmakla görevli mahallî mahkeme kararile üç aydan altı aya kadar faaliyetten men'edilir. Bu yasağa uymayanlar ve şerikleri hakkında, 31. maddenin 11. bendi gereğince, eğer fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa, 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası ve malî yardım veya bağışın bir mislinden aşağı olmamak üzere ağır para cezasına hükümlenmektedir.

4 — Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun getirdiği suçlar :

24 Temmuz 1963 tarihli Resmî Gazetede yayınlanmış 275 sayılı kanunun Yedinci bölümündeki 51 ilâ 63. maddeleri «Ceza Hükümleri» başlığı altında suç teşkil eden birçok hareketleri tarif ve tecziye etmiştir. Kanun bu suçları başlıklar altında göstermiştir.

A — Toplu iş sözleşmesinin ilgili mercilere gönderilmemesi :

Kanun, işçi teşekkülleri ile işverenler veya işveren teşekkülleri arasında, hizmet akdinin yapılması, muhtevası ve sona ermesi ile ilgili hususları düzenlemek üzere Toplu İş Sözleşmesi yapılmasını kabul etmiş ve bunun tabi olacağı şartları göstermiştir. Toplu İş Sözleşmesi yapılacağı zaman kanunda gösterilen işçi teşekkülleri, işveren veya işveren teşekküllerini toplantıya çağırarak, toplu görüşmenin sonunda bir anlaşmaya varılırsa, toplu iş sözleşmesinde iki nüsha altı gün içinde toplu görüşme için çağırışı yapmış olan tarafça Çalışma Müdürlüğüne, sözleşme bir iş kolunu kapsıyorsa

Çalışma Bakanlığına gönderilecektir. Toplu iş sözleşmesinin değiştirilmesi, feshi veya buna katılma hallerinde de aynı hüküm tatbik edilecektir. 13. maddenin bu hükümlerine riayetsizlik halinde bunları resmî mercilere süresi içinde göndermeyen işveren veyahut işçi veya işveren teşekkülünün buna amil olan başkan ve yönetim kurulu üyeleri 32. maddeye göre, 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

B — Toplu İş Sözleşmesinin ilân edilmemesi :

46. maddeye göre, işveren toplu iş sözleşmesini veya toplu iş sözleşmesi hükmündeki uzlaştırma kurulu veya hakem veyahut hakem kurulu kararı yahut çalışma şartları ile ilgili olarak mahkemece alınmış bir ihtiyatî tedbir kararı yahut kesinleşmiş bir mahkeme kararının noterlikçe onanmış birer örneğini iş yerinin işçilerce görülebilecek uygun yerlerine asmaya mecburdur. Bu mecburiyetleri yerine getirmeyen işveren 5. maddeye göre, 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

C — Kanun dışı grev ve lokavt :

Kanunun 54. maddesi «Vukubulan kanun dışı greve veya lokavta karar verenler, böyle bir lokavta katılanlar veya devam edenler, böyle bir greve veya lokavta karar verilmesine veya bunlara katılmaya veya devama zorlıyan veya teşvik edenler veya bu yolda propaganda yapanlar bir aydan 3 aya kadar hapis ve 100 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler. Tekerrür halinde üç aydan altı aya kadar hapis ve 500 liradan 5.000 liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur. — Kanun dışı greve katılanlar veya devam edenler 500 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler. Tekerrür halinde bir aya kadar hapis ve 200 liradan 2.000 liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur.»

Kanaatimizce, kanunda kanun dışı grev ve lokavt başlığı altında bir tarif bulunmadığından tatbikatta bu noktada bazı tereddütler olması muhtemeldir.

Ç — Devlet, il özel idaresi ve belediye kararlarına tesir maksadile grev ve lokavt :

55. maddeye göre «Vukubulan kanun dışı bir grev veya lokavt'ın Devlet, il özel idareleri veya belediyelerce bir karar alınmasını veya alınmış bir kararın değiştirilmesini veya kaldırılmasını sağlamak veyahut yukarıda sayılan kamu tüzel kişilerince alınmış

bir kararı protesto etmek amacıyla yapılması takdirinde böyle bir greve veya lokavta karar verenler veya katılanlar veya devam edenler, böyle bir greve veya lokavta karar verilmesine veya bunlara katılmaya veya devama zorlıyan veya teşvik edenler veya bu yolda propaganda yapanlar altı aydan az olmamak üzere hapis cezasına ve 500 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler. Tekerrür halinde bu cezaların iki katına hükmolunur.»

D — Grev ve lokavt yasaklarına uyulması :

Kanunun 20. maddesi grev ve lokavt yasaklarını saymıştır. Grev ve lokavt yapılamıyacak haller şunlardır :

1. Savaş hali; 2. Genel veya kısmî seferberlik; 3. İlâç imal eden iş yerleri hariç olmak üzere, hastane, klinik, sanatoryum, prevanatoryum, dispanser, eczane, aşı ve serum imal eden yerler gibi sağlıkla ilgili iş yerleri; 4. Can ve mal kurtarma işleri; 5. Kamu tüzel kişilerin veya kamu iktisadî teşebbüslerin yerine getirilen su, elektrik ve havagazı istihsal ve dağıtım işleri; 6. Yabancı memleketlere yapmakta olduğu yolculuğu bitirmemiş deniz, hava ve kara ulaştırma araçları; 7. Noterlik hizmetleri; 8. Eğitim ve öğretim kurumları, çocuk bakım yerleri; 9. 19. maddenin ikinci bendi gereğince özel hakeme başvurulması hususunda anlaşma olmuşsa, tahkimnamenin imzalanmasından veya eğer aynı madde gereğince grev veya lokavtı durdurma kararı almamışsa esas hakkındaki hükmün tebliğinden sonra; 10. maddenin 2. bendi hükümleri saklı kalmak kaydıyla, toplu iş sözleşmesi süresi içinde; 11. Millî Savunma Bakanlığınca ve İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Kumandanlığınca doğrudan doğruya işletilen iş yerleri (Buralarda grev ve lokavt yapılması şartları ayrıca gösterilmiştir); 12. Bakanlar Kurulunun yangın, su baskını, toprak veya çığ kayması veya depremlerin sebebiyet verdiği ve genel hayatı felce uğratan felâket hallerinde gerekli görülen iş yer ve kollarında yasak ettiğine karar verdiği haller; 13. Sıkıyönetim idaresinin takdir ettiği haller.

Kanunun 56. maddesine göre, bu yasaklara aykırı olarak vukubulan bir greve veya lokavta karar verenler veya bunlara katılmaya veya devama zorlıyan veya teşvik eden veya bu yolda propaganda yapanlar, diğer kanunlarda daha ağır bir hüküm mevcut değilse, altı aydan az olmamak üzere hapis ve 500 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler. Tekerrür halinde bu cezaların iki katına hükmolunur.

Aynı ceza işçi niteliğini taşımayan kamu hizmeti görevlileri hakkında da tatbik edilmektedir. Nitekim, 56. maddenin son fıkrasına göre bunların «iş bırakmaları halinde buna karar verenler veya bunu tertipliyenler veya ilân edenler veya buna devam edenler veyahut buna karar verilmesine veya bunun tertiplenmesine veya ilân edilmesine veya buna katılmaya veya devam zorlıyan veya teşvik edenler veyahut bu yolda propaganda yapanlar, diğer kanunlarda daha ağır bir hüküm mevcut değilse 1. fıkrada gösterilen cezalara mahkûm edilirler.»

E — Grev ve lokavt'ı geciktirme kararına uyulmaması :

Kanunun 21. maddesinde memleket sağlığını veya millî güvenliği bozucu mahiyette grev veya lokavtlarda Bakanlar Kurulunun geciktirme kararı verebileceğinden, bunun en çok 30 gün olabileceğinden, v.s., bahsetmektedir. Böyle bir geciktirme kararından sonra vukubulan bir greve veya lokavta karar verenler, katılanlar, devam edenler, devam zorlıyanlar veya teşvik edenler veyahut bu yolda propaganda yapanlar üç aydan bir yıla kadar hapis ve 500 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler. Te Kerrürü halinde bu cezaların iki katına hükmolunur.

F — Verimi düşürmek için toplu hareket :

Kanunun 58. maddesine göre, «Herhangi bir sebep ve maksatla, işçilerin anlaşarak topluca iş verimini düşürmeleri halinde, buna karar verenler veya bunu tertipleyenler veya ilân edenler veya buna devam edenler veyahut buna karar verilmesine veya bunun tertiplenmesine veya ilân edilmesine veya buna katılmaya veya devam zorlıyan veya teşvik edenler veyahut bu yolda propaganda yapanlar 3 aydan bir yıla kadar hapis cezasına ve 500 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler.

G — Grev oylamasında hile, tehdit ve cebir :

Kanun grevin başlayabilmesi için, kabul edilen uzlaşma usullerinden hiç birinin muvaffak olmamış bulunmasını şart koşmaktadır. Uzlaşmaya varılamadığı hususunda alınan tutanağın tarihinden itibaren 6 iş günü içinde greve başvurma kararında ısrar ettiğini karşı tarafa bildirmesi, ayrıca karşı tarafa bildirmesi gereken bu kararın iş yerlerinde yazı ile ilân edilmesi de aranmaktadır. Bundan 6 gün geçmeden grev yapılamıyacak, ayrıca bu süre içinde işçilerin üçte biri yazılı grev oylaması yapılmasını isterlerse, böyle bir oylamanın neticesi alınmadan greve geçilemeyecektir. Grev oy-

laması sonucunda işçilerin salt çoğunluğu grevin uygulanmamasına karar verirse, o iş yerinde grev yapılamıyacaktır, aksi halde, itirazlar olduğunda bunlar da halledildikten sonra, greve geçilebilecektir. İşte bu grev oylamasının sonucuna tesir etmek maksadile hile veya tehdit veya cebir kullananlar kanununun 59. maddesine göre bir aydan bir yıla kadar hapis cezasına mahkûm edileceklerdir.

H — Grev veya lokavt halinde iş yerinden ayrılmamak :

Kanununun 24. maddesine göre, bir iş yerinde grev veya lokavt'ın uygulanmaya başlanması ile birlikte, işçiler iş yerinden ayrılmak zorundadırlar; ancak greve katılmıyan veya katılmaktan vazgeçen işçileri çalıştırıp çalıştırmamakta işveren serbesttir. Bu maddede gösterildiği üzere iş yerinden ayrılmıyan işçiler bunları iş yerinden ayrılmaya zorlıyan veya teşvik edenler veya bu yolda propaganda yapanlar 59. maddeye göre, 200 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler.

I — Grev veya lokavt'ın kapsamına girmiyen işçilerin çalışmaması :

Kanun 25. maddesinde greve veya lokavta katılamıyacak işçileri göstermiştir. Bu gösterilen işçiler greve katılamıyacakları gibi, işten de uzaklaştırılamıyacaklardır. Kanununun 61. maddesi çalışmaya mecbur olan işçilerden makbul bir özrü olmaksızın iş yerinde çalışmayanlarla bunları çalışmamaya zorlıyan veya teşvik edenler veya bu yolda propaganda yapanlar için 200 liradan az olmamak üzere para cezası ve 3 aydan bir yıla kadar hapis cezası tayin etmiştir.

Kanun, çalışması gereken kimselerin çalışmaması hakkında müeyyide koymuş, fakat çalışması gereken kimselerin çalıştırılmaması halinde ne yapılacağını yani lokavt kararına rağmen çalışmalarını gerekenlerin işine son verilmesini ayrıca cezai müeyyide altına almamış görünmektedir.

I — Grev ve lokavt kapsamına giren işçilerin haklarının bozulması :

a) Yeni işçi alınması.

Kanununun 27. maddesine göre, işveren, kanunî bir grev veya lokavt süresince işçilerin yerine hiçbir suretle, daimî veya geçici olarak başka işçi alamaz veya başkalarını çalıştıramaz. İşveren bu hükme aykırı hareket ederse veya işvereni başka birisi söz konusu

hükme aykırı hareket etmeğe zorlar veya teşvik eder veya bu yolda propagandada bulunursa, bu hükme aykırı olarak aldıkları veya alınmasına amil oldukları her işçi başına 500 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilir. Tekerrür halinde bu cezanın üç katına hükmolunur.

b) Konutlarına dokunulması.

Kanununun 28. maddesine göre, işveren hiçbir halde kanunî bir grev veya lokavt süresince, greve katılan veya lokavta uğrayan işçilerin oturdukları ve kendisi tarafından sağlanmış konutlardan çıkmalarını istiyemez. Fakat bu yasak, grev veya lokavt'ın iş yerinde ilânından 90 gün sonra sona ermektedir. Bu süre içinde işçiler konutlarla ilgili onarım, su, gaz, aydınlatma ve ısıtma masrafları ile rayiç kirayı işverene ödemek zorundadırlar. İşveren bu konutların su, gaz, aydınlatma ve ısıtma hizmetlerini kanunî grev veya lokavt süresince kısıntıya uğratamaz. Bu hükümlere aykırı olarak işçileri konutlarından çıkaran veya bu konutların su veya gaz veya ısıtma hizmetlerini kesen işveren veya işvereni bu yolda hareket etmeğe zorlayan veya teşvik eden veya bunun için propaganda yapanlar 62. maddenin son fıkrasına göre 2000 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına ve bir aya kadar hapis cezasına mahkûm edilirler. Tekerrür halinde bu cezaların üç katına hükmolunur.

J — Kanun dışı grev gözcüleri :

Grev kararı uygulanmaya başladıktan sonra, işçiler iş yerinden ayrılacaklar, işveren işçilerin yerine geçici de olsa başka işçi alamıyacak, çalıştıramıyacaktır. İşte, kanunî bir greve uyulmasını sağlamak için, cebir ve şiddet kullanılmaksızın ve tehditte bulunmaksızın propaganda yapmak ve kendi üyelerinin grev kararına uyup uymadıklarını denetlemek amacıyla, işyerinde grevi ilân etmiş olan işçi teşekkülü işyerinin giriş ve çıkış yerlerine kendi mensucları arasından en çok ikişer grev gözcüsü koymaya yetkilidir. Bundan fazla sayıda veya iş yerinde grevi ilân etmiş olan işçi teşekkülünün mensubu olmayan grev sözcüsünü koyanlar veyahut aynı şekilde fazla sayıda ve bir arada veyahut iş yerinde grevi ilân etmiş işçi teşekkülünün mensubu olmaksızın grev gözcülüğü yapanlar kanununun 63. maddesine göre, bir aydan altı aya kadar hapis cezasına mahkûm edilirler.

5 — Tohumlukların tescil, kontrol ve sertifikasyonu hakkında kanunun getirdiği suçlar :

29 Ağustos 1963 tarihli Resmî Gazetede yayınlanmış 308 sayılı kanunun VII. bölümündeki 13 ve 14. maddeler «Ceza Hükümleri»'ne ayrılmış ve bazı suçların tarifi yapılmıştır.

A — *Tohumluk ithal ve ihracı :*

Kanunun 11. maddesine göre ithal ve ihrac edilen tohumlukların kontrole tâbi tutulması ve Tarım Bakanlığından ithal ve ihrac müsaadesi alınması meburîdir. Kanunun 13. maddesine göre, Tarım Bakanlığınca muayene edilmemiş ve müsaadesi verilmemiş tohumlukları ithal ve ihrac edenler 1.000 liradan 6.000 liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılırlar. Ayrıca Bakanlığın vazifeli teşkilâtınca zaptolunan tohumlukların müsaderesine mahkemece karar verilir.

B — *Memleket içindeki tohumlukların tabi olacağı şartlar :*

Kanunun 2. maddesine göre, memleket içinde yetiştirilen, satılan, dağıtılan, ithal ve ihrac edilen tohumluklar Tarım Bakanlığı veya Tarım Bakanlığınca görevlendirilecek teşekküller tarafından tescil, kontrol ve sertifikaya edilir ve bunlara gerekli sertifikaları verilir. Hangi tohumlukların bu hükümlere tabi tutulacağı Tarım Bakanlığınca her yıl tespit ve Resmî Gazetede ilân edilir. Bu şekilde ilân olunmuş tohumlukların satılması, dağıtılması, satışa veya dağıtıma arzı bazı şartlara tabidir. Bu şartları yerine getirmemek suç sayılmıştır. Nitekim, kanunun 14. maddesinde «... Resmî Gazetede ilân olunan tohumlukları : a) Muayene ve kontrol yaptırıp müspet netice ve belge almadan, b) Yönetmeliğe uygun şekilde ambalâjlamadan veyahut taklit ve tahrif edilmiş etiketlerle, c) Asgarî standardın altına düşürülmüş veya tağşis edilmiş olarak, d) Muayene ve kontrolü yapılmadığı halde yapılmış gibi göstererek, e) Sertifikalarında belirtilmiş niteliklere uymıyan şekilde reklâm yaparak satanlar, dağıtanlar, satışa veya dağıtıma arzedenerler 500 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır. Ayrıca Bakanlığın vazifeli teşkilâtında zaptolunan tohumlukların müsaderesine de mahkemelerce karar verilir. - Yukarıda yazılı suçlar ıslah edilmiş tohumluk adı altında satılan, dağıtılan, satışa veya dağıtıma arz edilen tohumluklar dolayısıyla işlenmişse ağır para cezası 3.000 liradan aşağı olamaz. - 13. maddede yazılı suçların tekerrürü halinde 1 yıldan 5 yıla kadar tohumluk ticaretinden men cezası da verilir.»

6 — Hükümün ilânı ve taliki :

29 Ağustos 1963 tarihli Resmî Gazetede yayınlanmış 308 sayılı kanunun 14. maddesinde bu kanuna aykırı suçlar dolayısıyla verilip kat'ileşen hüküm özetlerinin masrafı mahkûma ait olmak üzere gazete ve radyolarla ilânına hükmolunacağı hususunda bir sarahat bulunmaktadır. Ancak konu itibarile yayımında fayda tasavvur olunmayan satıcıların işledikleri suçlar yayınlanmayabilecektir.

Gene aynı maddeye göre, bu kanuna göre ticaretten menedilenlerin mağaza ve dükkânları (15) gün müddetle mühürlenecek ve mahkûmiyet ilâmının özeti yapıştırılacaktır.

CEZA MUHAKEMESİ HUKUKU**7 — Müstacel işler :**

29 Ağustos 1963 tarihli Resmî Gazetede yayınlanmış 308 sayılı kanunun 13. maddesinde Tarım Bakanlığınca muayene edilmemiş ve müsaadesi verilmemiş tohumlukların ithal ve ihracı suçunun müstacel mevattan sayılacağı gösterilmiştir.

Doç. Dr. Öztekin TOSUN

HUSUSİ HUKUK

(1/I/1963 — 31/VII/1963)

I. — MEDENİ HUKUK :**1 — Gedik ve zeminlerin tasfiyesi.**

3/1/1963 tarih ve 141 sayılı *Bursa Merkez İlçesindeki gedik ve zeminlerin tasfiyesine dair Kanun* (RG. 11/1/1963, sayı 11305) ile evvelki hukukumuzdan kalma bir müessesenin Bursa ilinde tasfiyesi ele alınmaktadır (Gedikler hakkında bk. Cevat Abdürrahim Gücün, Nazarı ve ameli hukuk dâvaları, Kitap I, Gayrimenkuller hakkında, İstanbul 1941, sah. 494 vd.).

Bu kanun ile, Bursa Merkez ilçesinde gayrimenkuller üzerindeki gedik ve zemin hakları tasfiyeye tabi tutulmuştur. Zemin hakları bedele çevrilmiştir. Bu bedel, taallûk ettiği gayrimenkulün son umumî vergi tahririndeki kıymetinin altı mislidir. Bedel, müracaat halinde, gedik sahibine, mal sandığına, tapu dairesince yatırılır. Müracaat edilmediği takdirde, gayrimenkul üzerinde zemin hakkı bedeli sahibi lehine kanunî ipotek tesis edilir. Zemin hakkı sahibi kayden belli olmayan gayrimenkullerin, bu haklarını resmî vesaikle ispatına kadar, kaydına ipotekli olduğu şerhi verilir. Bu muamelelerden sonra, gedik sahibi adına tashihan senet verilir. Emaneten yatırılan veya ipotekle temin edilen zemin hakkı bedelleri üzerinde hak iddiası umumî hükümlere tabidir.

II. — TİCARET HUKUKU :

2 — Menşe şahadetnameleri.

28/1/1963 tarih ve 6/1346 sayılı Kararname ile *İhracatta menşe şahadetnamelerine ilişkin esaslar* mer'iyete konulmuştur (RG. 4/3/1963, sayı 11346).

Bu Kararname gereğince, ticarî mahiyetteki malların ihracında, yürürlükte bulunan ticaret andlaşmalarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, menşe şahadetnamelerinin ilgili mercilere ibrazı mecburî değildir. İhracatçının talebi üzerine, ihracattan önce veya sonra yetkili mercilerce ihracatçıya menşe şahadetnamesi verilebilir. Menşe şahadetnameleriyle ilgili 25/3/1936 tarih ve 2/4259 sayılı, 19/5/1936 tarih ve 2/4633 sayılı Bakanlar Kurulu kararname-leri yürürlükten kaldırılmıştır. Bu esasların yayımlandığı tarihte fiilen ihraç edilmiş olan maddeler için de sonradan menşe şahadetnamesi verilebilir.

III. — İŞ HUKUKU :

3 — Gemi adamlarının iş müddetleri.

19/1/1963 tarih ve 6/1285 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile, 6379 sayılı Deniz İş Kanununa tabi ticaret gemilerinde çalışan muhtelif sınıflara mensup gemi adamlarının, muhtelif iş kollarına ve sefer bölgelerine nazaran, günlük ve haftalık normal iş müddetlerinin tesbitine dair 3/9/1956 tarih ve 4/7932 sayılı karar-

nameye ilişik bulunan esasların 1 inci maddesinin (b) fıkrası değiştirilmiştir.

Gemi adamlarına ait iş müddetlerini gösteren esasların 1 inci maddesinin (b) fıkrasını değiştiren bu Kararname gereğince : Kısa, yakın veya uzak sefer yapan gemilerde, makine sınıfında çalışan gemi adamlarının normal iş müddeti günde 8 ve haftada 56 saati; güverte sınıfında çalışan gemi adamlarının günde 9 ve haftada 63; kamara sınıfında çalışanların, günde 10 ve haftada 70 saati geçemez. (RG. 2/2/1963, sayı 11324).

IV. — BANKA HUKUKU :

4 — T. C. Merkez Bankası.

3/1/1963 tarih ve 142 sayılı 1715 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında Kanun ile (RG. 11/1/1963, sayı 11305) mezkûr kanunun 38 inci maddesinin 1 inci fıkrasının 3 üncü bendi ile aynı maddenin 2 numaralı fıkrası ve ek madde 1 tadil olunmuştur.

5 — Sinaî Yatırım ve Kredi Bankası.

28/1/1963 tarih ve 6/1355 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile (RG. 13/3/1963, sayı 11354) Sinaî Yatırım ve Kredi Bankası A. Ş. Esas Mukavelenamesi onaylanmış ve kuruluş ve faaliyetine izin verilmiştir.

Bankanın kuruluş maksadı, Türkiye'de mevcut ve kurulacak özel sanayie orta vadeli yatırım ve işletme kredisi sağlamak; yerli ve yabancı hususî sermayenin Türkiye'de özel teşebbüs tarafından kurulacak sanayie iştirakini teşvik ve memlekette menkul kıymetler piyasasının teessüs ve gelişmesine hizmet etmektir (statü m. 4). Banka tevdiat kabul etmiyecektir. Sermayesi 40.000.000 Türk lirasıdır.

6 — Banka kredileri.

7/1/1963 tarih ve 6/1258 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi (RG. 26/1/1963, sayı 11318) Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin 13/11/1962 tarih ve 119 sayılı kararını onaylamıştır.

Buna göre, 30/7/1960 tarihli ve 5/184 sayılı Kararname ile onaylanan Tanzim Komitesinin 91 sayılı Kararının 1 inci maddesi-

nin (d) bendi tadil edilmiştir. Yeni şekliyle, muhafaza ve murakabe komisyonu, rehinli emtianın ekspertiz kıymeti üzerinden ve hesap başlangıç tarihinden itibaren ilk sene için maktuen % 1 dir. Müteakip senelerde her ay ve kesirleri için bu mikdarın 1/12 sidir.

Tanzim Komitesinin 18/12/1959 tarihli ve 4/11328 sayılı Kararname ile onaylanan, bankaların kısa vadeli ticarî krediler mukabilinde kabul edebilecekleri munzam gayrimenkul teminatına müteallik kararın 2 nci fıkrası da değiştirilmiştir. Yeni şekliyle, bankalar, her ne suretle olursa olsun uzun vadeye müncer olmamak kayıt ve şartile ancak 150.000 Türk lirasını aşmayan kısa vâdeli krediler mukabilinde munzam teminat olarak gayrimenkul teminatı kabul edebilirler.

Prof. Dr. Halid Kemal ELBİR
